

КАМИЛ ИНСАН

**МҮЭЛЛИФ:
УСТАД ШӘҢИД МҮРТӘЗА
МҮТӘҢҖӘРИ**

**ТӘРЧҮМӘ ЕДӘН:
АҒАБАЛА МЕҢДИЈЕВ**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نام کتاب:.....انسان کامل
 مؤلف:.....آیت الله مرتضی مطهری
 مترجم:.....آقابالا مهدی اف
 ناشر:.....فانز
 تاریخ چاپ:.....۱۳۸۵
 نوبت چاپ:.....اول
 تیراژ:.....۲۰۰۰

Китабын ады:.....Камил инсан
 Мүәллиф:.....Устад Шәһид Мүртәза Мүтәһһәри
 Тәрчүмә едән:.....Ағабала Мөһдијев
 Нәшр едән:.....Фаиз
 Тираж:.....2000
 Чап тарихи:.....2007
 Чап нөвбәси:.....Биринчи

964-8924-29-0

Мүндәричат

БИРИНЧИ ФӘСИЛ	3
ИНСАНЫН РУҢИ ВӘ ПСИХОЛОЖИ НӨГСАНЛАРЫ.....	3
ИСЛАМ БАХЫМЫНДАН КАМИЛ ИНСАНЫ ТАНЫМАГ ЮЛЛАРЫ	4
КАМИЛ ИЛӘ ТАМ АРАСЫНДА ФӨРГ ВАРМЫ?	6
КАМИЛ ИНСАН ИФАДЭСИНИН ТАРИХИ.....	8
ЧИСМИ ВӘ РУҢИ НӨГСАНЛАР	9
ИНСАН РУҢУНУН ЗИЯН ВЕРИЧИЛӘРИ	13
ҺӘСӘД ХӘСТӘЛИЈИНӘ ТАРИХИ БИР НҮМУНӘ.....	14
МӘСХ ОЛМУШ ИНСАН.....	16
МУБАРӘК РАМАЗАН АЛЫНЫН ИНСАН ЈЕТИШДИРМӘ ПРОГРАМЫ	20
ИКИНЧИ ФӘСИЛ	22
ИНСАНИ ДӘЛӘРЛӘРИН ИНКИШАФЫНДА ТАРАЗЛЫҒЫН ЗӘРУРИЛИЈИ.....	22
ИНСАНЛА ДИКӘР МӨВЧУДЛАР АРАСЫНДАКЫ КАМИЛЛИЈИН ФӨРГЛИ ОЛМАСЫНЫН СӘБӘБИ.....	22
ДӘЛӘРЛӘРИН ИНКИШАФ ЕТДИРИЛМӘСИНДӘ ТАРАЗЛЫҒЫН ГОРУНМАСЫНЫН ЗӘРУРИЛИЈИ.....	24
МҮӘЛӘН БИР ДӘЛӘРИН ИНКИШАФ ЕТДИРИЛМӘСИНДӘ ҺӘДДИ АШМАҒЫН НҮМУНӘЛӘРИ	27
1. ИБАДӘТ	27
2. ХАЛГА ХИДМӘТ.....	29
3. АЗАДЛЫҒ	31
4. ЕШГ	33
НӘҢЧҮЛ-БӘЛАҒӘ КАМИЛЛИК КИТАБЫДЫР.....	35
ӘЛИ (Ә)-ЫН ХҮСУСИЛӘТЛӘРИ.....	36
ӘЛИ (Ә)-ЫН ҺӘЈАТЫНЫН СОН КҮНЛӘРИ	40
ҮЧҮНЧҮ ФӘСИЛ	45

ИНСАНЫН ДЭРДЛЭРИ БАРЭСИНДЭКИ МҮХТЭЛИФ НЭЗЭРЛЭР	45
ИНСАН МӘ'НӘВИЛЛАТЫ	45
ДЭРД ВӘ ОНУН ФАЈДАЛАРЫ	47
ӘГЛДӘН ШИКАЈӘТ	50
ИНСАНЫН ДЭРДИ	51
ИНСАНЫН ДЭРДИ БАРЭСИНДӘ БИР НЕЧӘ ТӘМСИЛ	52
ИНСАНЫН ДЭРДИ ӘЛИ КӘЛАМЫНДА	53
МӨВЛАНАНЫН ТӘМСИЛИ	55
ИНСАНЫН ЈАРАНМЫШЛАРА ГАРШЫ ОЛАН ДЭРДИ	56
ИСЛАМЫН НЭЗЭРИ	57
ИДЕАЛ ДЭРД	60
ДӨРДҮНЧҮ ФӘСИЛ	64
ИНСАНДА АЛЛАҢАХТАРМА ДЭРДИ	64
ИНСАНЛЫҒЫН ИНСАНДАН АЈРЫЛМАСЫНЫН МҮМКҮНЛҮЈҮ65	
АРИФЛӘР НЭЗЭРИНДӘН ИНСАНЫН КАМАЛ МӘРҢӘЛӘЛӘРИ70	
ДАХИЛИ ВӘ ХАРИЧИ МЕЈЛЛӘРИН БИРКӘЛИК ЗӘРУРИЛӘТИ71	
ИСЛАМ ТАРИХИНДӘН БИР НҮМУНӘ	74
ҮЗДӘНИРАГ ЗИЈАЛЫЛЫҒ	75
ӘЛИ МҮРҮВВӘТИ	79
ӘЛИ (Ә)-ЫН МҮНАЧАТЫ	82
ӘЛИ (Ә) ӨЛҮМҮНҮН СОҢ СААТЛАРЫНДА	83
БЕШИНЧИ ФӘСИЛ	88
МҮХТЭЛИФ МӘКТӘБЛӘРИН КАМИЛ ИНСАН БАРЭСИНДӘКИ НЭЗӘРИЛӘЛӘРИНИН ХҮЛАСӘСИ	88
ӘГЛ МӘКТӘБИ	88
ЕШГ МӘКТӘБИ	91
ГҮДРӘТ МӘКТӘБИ	92
ҺӘЈАТ ӨЛҮМ-ДИРИМ МУБАРИЗӘСИДИРМИ?	94
ЗӘИФЛИК МӘКТӘБИ	98

МӘҢӘББӘТ МӘКТӘБИ	102
ДИКӘР ИКИ МӘКТӘБ	104
МАЛИКИЛӘТ МӘКТӘБИ	105
ӨЛҮМЛӘ ҮЗЛӘШМӘ ТӘРЗИ	106
ӘЛИ (Ә)-ЫН КИЗЛИ ДӘФНИ	108
АЛТЫНЧЫ ФӘСИЛ	111
ӘГЛ МӘКТӘБИ НӘЗӘРИЛӘСИНИН ИЗАҢ ВӘ ТӘНГИДИ	111
ӘГЛПӘРӘСТЛӘРИН НӘЗӘРЛӘРИНИН ХҮЛАСӘСИ	111
БУНА ЗИДД ОЛАН МӘКТӘБЛӘР	113
ИСЛАМДА ӘГЛИ АКАҢЛЫГЛАРЫН ӘСИЛЛИИ	114
ӘГЛ МӘКТӘБИНӘ ТУТУЛМУШ ИКИ ИРАД	117
ИМАНЫН ӘСИЛЛИИ	120
ГУР'АН ВӘ НӘҢЧҮЛ-БӘЛАҒӘДӘН НҮМУНӘЛӘР	123
ЈЕДДИНЧИ ФӘСИЛ	128
ИРФАН МӘКТӘБИ НӘЗӘРИЛӘСИНИН КЕНИШ ИЗАҢЫ	128
АРИФЛӘР НӘЗӘРИНДӘН ЕШГ	129
КАМАЛА ЧАТМАГ ЈОЛУ	131
ЛҮТФЛӘ БАҒЫШЛАНАН ЕЛМ	135
РУҢУН ТӘРӘГГИ ВӘ ТӘНӘЗЗҮЛҮ	138
КАМИЛ ИНСАНЫН МӘ'НӘВИ РИЈАЗӘТИ (РУҢИ МӘШҒӘЛӘЛӘРИ)	140
ИРФАН МӘКТӘБИНӘ ОЛАН БӘ'ЗИ ИРАДЛАР	143
1. ӘГЛИ ТӘҢГИРЛӘР	143
2. ТАМ БАТИНПӘРӘСТЛИК	144
3. НӘФСИ ӨЛДҮРМӘК	146
СӘККИЗИНЧИ ФӘСИЛ	147
1. ИРФАН МӘКТӘБИНИН ТӘНГИД ВӘ АРАШДЫРЫЛМАСЫ	147
ӘГЛИН БӘ'ЗИ АРИФЛӘР ТӘРӘФИНДӘН ТӘҢГИРИ	150
ТӘБИӘТДӘН ДӨНҮКЛҮК	152
МӨВЛАНАНЫН ТӘМСИЛИ	154

ИНСАНЫН ТӘБИӘТЛӘ ӘЛАГӘСИ	157
ИСЛАМЫН НӘЗӘРИ	158
РУЪУН ДУНЈАДА ТӘКАМУЛҮ	161
ӨЗҮНҮ ТӘРК ЕТМӘК	163
ДОГТУЗУНЧУ ФӘСИЛ	166
2. ИРФАН МӘКТӘБИНИН ТӘНГИД ВӘ АРАШДЫРЫЛМАСЫ	166
ЕГОИЗМИН БИРИНЧИ ДӘРӘЧӘСИ	167
ЕГОИЗМИН ИКИНЧИ ДӘРӘЧӘСИ	168
ЕГОИСТЛИЛИН ҮЧҮНЧҮ ДӘРӘЧӘСИ	169
ӨЗҮНҮ АЛДАТМА	170
КИЗЛИ ПСИХОЛОЖИ ДҮҮНЛӘР	172
ГУР'АН ВӘ ҺӘДИСДӘ НӘФСЛӘ ЧИҺАД	174
ГЫНАГ ВӘ ДАНЛАГ ҮСУЛУ	178
СУФИЛИК ВӘ ҺЕЈСИЛӘТ	180
ИНСАНЫН ҺАГИГИ «МӘН»ЛИЛИ	183
ҺЕЈСИЛӘТ, ГУР'АН ВӘ ҺӘДИС БАХЫМЫНДАН	186
КӘНЧЛӘРӘ ТӨВСИЛӘ	188
ОНУНЧУ ФӘСИЛ	193
1. ГҮДРӘТ МӘКТӘБИ НӘЗӘРИЛӘЛӘРИНИН ИЗАН ВӘ ТӘНГИДИ	193
ГҮДРӘТ МӘКТӘБИНИН ТАРИХЧӘСИ	194
БИКЕНИН НӘЗӘРИЛӘСИ ВӘ ОНУН ТӘ'СИРЛӘРИ	195
НИЧЕНИН ДАРВИН НӘЗӘРИЛӘСИНДӘН ИСТИФАДӘСИ	200
НИЧЕНИН НӘЗӘРИЛӘЛӘРИНДӘН БӘ'ЗИ НҮМУНӘЛӘР	202
ГҮДРӘТ МӘСӘЛӘСИ БАРӘСИНДӘ ИСЛАМЫН МӘНТИГИ	209
ҺӘДИСЛӘРДӘ КҮЧ ВӘ ГҮДРӘТ	211
ҺАГГ АЛЫНМАЛЫДЫР, ЈОХСА ВЕРИЛМӘЛИ?	213
ПЕЈГӘМБӘРИН (С) РУҲИ ВӘ ЧИСМИ КҮЧҮ	214
ОН БИРИНЧИ ФӘСИЛ	217

2. ГҮДРӘТ МӘКТӘБИ НӨЗӘРИЛӘЛӘРИНИН ИЗАҺ ВӘ ТӘНГИДИ.....	217
МӘҺӘББӘТ МӘКТӘБИ	217
ГҮДРӘТ МӘКТӘБИНИН БИРИНЧИ ИРАДЫ	218
ИКИНЧИ ИРАД.....	219
РУҺИ ГҮДРӘТ	219
ЛЕРЛИ ВӘ ЛЕРСИЗ ГАЛҖЫЛАР	222
ҺӘДИСЛӘР БАХЫМЫНДАН ҺӘГИГИ ГҮДРӘТ	226
МӘҺӘББӘТ МӘКТӘБИ	228
ГУР'АНЫН ЈАХШЫЛЫГ ВӘ ФӘДАКАРЛЫҖА ДӘ'ВӘТИ	230
МЕҺРИБАНЧЫЛЫҖА БИР МИСАЛ.....	232
ГӘРБДӘКИ ИНСАНИ ДУЛҖУ ВӘ ҺИССЛӘР	233
ӘДАЛӘТ ФӘДАКАРЛЫҖДАН ГАБАГКЫ МӨРҖӘЛӘДИР	235
ҺӘГИГИ ФӘДАКАРЛЫҖА БИР НҮМҮНӘ	238
МӘҺӘББӘТ МӘКТӘБИНИН ИРАДЛАРЫ.....	238
ХАЛГА ХИДМӘТ ИМАНЫН МҮГӘДДИМӘСИДИР.....	240
ОН ИКИНЧИ ФӘСИЛ	243
СОСИАЛИЗМ МӘКТӘБИ НӨЗӘРИЛӘЛӘРИНИН ИЗАҺ ВӘ ТӘНГИДИ.....	243
БУ МӘКТӘБ НӨЗӘРИЛӘСИНІН ХҮЛАСӘСИ	244
БУ МӘКТӘБИН ӘСАС СӘҺВИ	246
ӘЛИ (Ә)-ЫН НӨЗӘРИНДӘ ДҮНЈА	248
«МӘН»ДӘН ГУРТУЛУШ ЈОЛУ БАТИНИН ИСЛАҺ ЕДИЛМӘСИДИР	249
«МӘН» ЈАРАДАН АМИЛЛӘР ТӘКЧӘ САҢИБКАРЛЫҖДА БИТМИР!	251
ИМАН «МӘН»ЛӘРИН «БИЗ» ОЛМА ЈОЛУДУР.....	253
СӘ'ДИНИН ШЕ'РИ	255
ДӘВӘ ВӘ ТҮЛКҮНҮН НАҖЫЛЫ	258
ЕКСИСТАНСИАЛИЗМ МӘКТӘБИ НӨЗӘРИЛӘСИНІН ХҮЛАСӘСИ	259

ОН УЧУНЧУ ФӘСИЛ	261
ЕКСИСТАНСИАЛИЗМ МӘКТӘБИ НӘЗӘРИЈЛӘЛӘРИНИН ИЗАН ВӘ ТӘНГИДИ	261
ЕКСИСТАНСИАЛИЗМ МӘКТӘБИНДӘ ВУЧУДУН ӘСАЛӘТИ	262
ИНСАН АСЫЛЫЛЫҒЫНЫН НӘТИЧӘЛӘРИ	264
БУ МӘКТӘБ БАХЫМЫНДАН АЛЛАҺА Е'ТИГАД МӘСӘЛӘСИ	265
КАМИЛЛИК «ӨЗ»ДӘН «ӨЗ»Ә ОЛАН ҺӘРӘКӘТДИР	267
БУ МӘКТӘБИН ИНСАНЫН АЛЛАҺЛА ӘЛАГӘСИ БАРӘСИНДӘКИ СӘҺВИ.....	269
ИНСАНЫН «ӨЗ»ҮНДӘН ВӘ «АЛЛАҺ»ДАН АКАҢЛЫҒЫ	270
БИР НЕЧӘ ИРАДА ЧАВАБ.....	273
ҺӘДӘФ ВӘ ВАСИТӘ НӨВЛҮ КАМАЛ	274
ИСЛАМИ МӘТНЛӘРДӘ АЗАДЛЫҒ МӘФҢУМУ	277